

Radio Rojc

Stream: [64AAC+](#) [128AAC+](#) [320MP3](#)

- [iz Rojca](#)
- [Društvo](#)
- [Komentar](#)
- [Kultura](#)
- [Podcast](#)
- [Kontakt](#)
- [Gradimo Rojc](#)
- [R.O.J.C.](#)

PRAZAN PROSTOR (4) Unikum performativnih praksi

Radio Rojc

Objavljeno 24.11.2022. pod [Društvo](#), [Kultura](#)

Prazan prostor: Definiranje supkulturnih gibanja u Hrvatskoj (4)

Teatar kao unikum performativnih praksi

Nedavno sam nakon jedne promocije knjige razgovarao s bivšim sugrađaninom, osnovnoškolskim kolegom iz Pule, čiju ću narednu misao citirati u potpunosti:

“Danas nema smisla više govoriti o koncertima ili o predstavama, kazalištima ili klubovima... ti kao posjetitelj dođeš pogledati nekakav performans jer te on sadržajno interesira. Zar je bitno kojem žanru, branši nečega taj performans pripada? Sve navedeno u sebi sadrži performativnost – to je razlog za postojanje svake izvedbe ikad – i ako je dobro, odeš pogledati o čemu se radi. Glupo je sve to trpati u ladice. Nema razlike.”

Taj me je sklop naveo na razmišljanje. Pravac takvog racionala nalaže micanje najosnovnijih granica između formalne kulture kazališta i neformalne atmosfere glasnog koncerta, ali poanta i dalje stoji: etikete takvog tipa su zaista nepotrebne. Publika glasnog koncerta sutra će biti publika tihog kazališta. Zaista nema razlike.

Ipak, kultura koju sam naveo prepuna je normi koje klasična koncertna publika ne prepoznaje. Kako je rekao moj prvi sugovornik (V.S.), inače basist, aktivan u mnogim glazbenim ansamblima u metropoli:

“Glavna razlika je to što se u klubu može piti, pričati, i ponašati se po volji dok traje izvedba. U kazalištu su pravila ponašanja za publiku puno stroža i jasnije definirana. U skladu s time izvođač mijenja pristup izvedbi. Rekao bih da je glavna razlika u tome što znaš da će publika drugačije doživjeti tvoju izvedbu, baš zbog prostora u kojem se nalazi. No ako je u pitanju nekakav koncert koji je inače namijenjen za klub ili festival, a prebačen je u kazalište iz ovog ili onog razloga, mislim da sve u svemu neće biti neke velike razlike jer će a) publika biti ista ona koja ide u klubove i b) tip izvedbe će naginjati prema “klupskoj” atmosferi pa će zbog toga takva atmosfera prevladati. Desit će se da se, kako bih rekao, kazališni prostor “rekontekstualizira” sukladno klupskom sadržaju. Sve u svemu, mislim da je veća razlika u tipu programa (koncert ili predstava) nego što bi bila razlika u mjestu gdje se program održava, jer se svaki program unaprijed stvara s idejom da se održi u određenom prostoru. Ako sviram nekakav klupski koncert u kazalištu, doći će mi isti ljudi kao i u klub (ako će uopće doći, ha ha), te će kroz prvih par pjesama zadržati “kazališni” štimung, no nakon nekog vremena prerast će u tip koncerta kakav bi očekivali da se održava u prostoru gdje je taj

koncert i namijenjen – u klubu. Također je razlika u tome da u “kazališnom” ambijentu publika više “poštuje” izvođača time da ne pričaju dok se izvedba dešava. Ne znam kakva je situacija s kazališnim predstavama jer nisam glumio/svirao ni u jednoj, niti u kazalištu, niti u rekontekstualiziranom prostoru kluba (znam da su se u klubu Vinyl ranije održavale kazališne predstave).”

Dotakli smo se i kazališne subverzije kroz eksperimentalni teatar:

“Moj stav je ovakav: U kazalištu ima prostora za eksperimentiranje koliko hoćeš, uglavnom zato što pojedinci i tijela koja financijski omogućuju da se kazališne produkcije realiziraju ne prate što se dešava u predstavama. Možeš napraviti što hoćeš zato što onome tko ima moć za suzbiti tvoje ideje (a taj je onaj koji je omogućio da se ideje realiziraju, npr Grad ili EU) potpuno svejedno što si ti zapravo napravio. Dakle može se eksperimentirati, sve ovisi o tome koliko se želi ići na tu stranu. Meni se ipak čini da je dosta “eksperimentiranja” u kazalištu u zadnje vrijeme nastalo poradi nesposobnosti da se stvari naprave dobro na konvencionalan način, ili drugim riječima – zbog lijenosti. Ali, eksperimentirati se može, naravno.”

Drugog sugovornika našao sam u Leu Beslaću, zagrebačkom multi-instrumentalistu i prevoditelju pozicioniranog na frekventnoj relaciji teatar – klub.

“Mislim da forsiranje bilo kakve distinkcije između kazališta i kluba, teatra i koncerta ponajprije ide na ruku nekim zastarjelim idejama o hijerarhizaciji estetske vrijednosti kulturnog proizvoda. Pitanje dihotomije “klupskih” i “kazališnih” publika postaje besmisleno onog trenutka kada zanemarimo (sitno)buržujsku predodžbu istih. Ergo, spomenuta razlika za mene ne postoji. S čisto tehničke strane, kazališni prostori u pravilu pružaju bolje uvjete za realizaciju logistički kompleksnijih scenskih projekata od, na primjer, klupskih. Što je pak s teatrom moguće napraviti u diskurzivnom smislu ovisi isključivo o viziji, dometima i ambicijama rukovodećeg kadra u pojedinoj kazališnoj kući. Kako nisam obnašao poslovnu odgovornu funkciju ni u jednoj, ne bih procjenjivao napamet, no kao član autorskih timova (autor muzike, aranžer, op.a.) nisam dosad doživio nikakav institucionalni otpor. Općenito govoreći, svaki trenutno aktivni kazališni prostor u maloj sredini poput Zagreba na svoj je način jedinstven i samim time vrijedan. Po kriteriju osobnog ukusa, najradije posjećujem ZKM (uključujući ZPC kao njegov sastavni dio), KunstTeatar, Pogon Jedinstvo i &TD.” – poručuje Beslać.

Dakle, jasno je – poveznica između modernog alternativnog zvukovlja i teatra umnogome je snažna i vidljiva. Kristaliziraju se pritom davne misli Aristotela, koji okvir teatra postavlja u performativnu dimenziju filozofije, odnosno teorije u najširem smislu. Teatar je “unikum” prije svega zarad svoje fluidnosti koja se ne odnosi na fizički, već na mentalni prostor – kazalište je u tom smislu apsolutno stanje svijesti, ne samo rezultat prisustva i stvaranja u prostoru.

Performativnost unutar performativnosti. Kazalište se rađa onda kada ga se živi.

Popričao sam i sa Sarom Renar, hrvatskom kantautoricom koja od listopada ove godine surađuje s Goranom Matovićem na predstavi “San i Ludilo” – osebujnoj montaži izabranih komada esejistike i poezije Tina Ujevića, koja se uprizorila u *Teatru &TD*.

“Najveća razlika između klubova i teatra naći će se u prostoru dinamike koji se otvara. U klubu je po defaultu publika opuštenija, međutim to znači žamor pa ne možemo u pjesmu uploviti baš iz sapt. U teatru je pak tišina zagarantirana pa je veći izazov opustiti publiku. Još je jedna razlika birokratsko-društvena: kazalište se, čak i ako je predstava loša, doživljava kao kultura a klub, kad je riječ o vrhunskom koncertu ulazi na teren termina “samo zabava”. Teatar je apsolutno otvoren za sve oblike društvene kritike, osobne refleksije i neko općenito eksperimentiranje. Mislim da je više pitanje ima li to uopće smisla za jedno te istu publiku koja je na navedeno ionako već senzibilizirana, odnosno, pravo pitanje je kako doprijeti do šire mase. Ako strukture moći nemaju potrebe za cenzurom teatra, to vjerojatno znači da ono što se uprizorava za njih nije opasno.” – sažela je Sara.

Teatar svakako krasi jedna uistinu specifična mistika, ponajprije zarad gore raščlanjene tenzije – atmosfera je nešto što u većoj mjeri definira prostor, dok prostor može imati utjecaja, između ostalog, i na atmosferu. Ipak, *društvenost* prostora ostaje ista – neovisno o svim kodeksima. S druge strane, postavlja se pitanje sveprisutnog cinizma kod nešto novijih oblika “socijalne performativnosti”, pitanje koje je u prvom planu vezano uz reduciranje teatra na srednjostrujašku, nešto manje oštru performativnost.

Budućnost ćemo svakako prepustiti onima koji tek dolaze, kao i onima koji pišu povijest – ali i onima koji okupiraju naše kulturne institucije.

Foto: [Martin de Arriba](#) on [Unsplash](#)

Ivan Slijepčević

*Tekst je sufinancirala Agencija za elektroničke medije kroz projekt poticanja novinarske izvrsnosti

PRAZAN PROSTOR (3) Univerzalan zvuk budućnosti

Fluidnost duba poznata je uglavnom onim glavama kojima Bad Brainsi, The Clash, Pop Group i Ghetto Boys ne predstavljaju potpuni upitnik. Kada govorimo o dubu, ne govorimo o pravcu, već o prostoru s razvijenim tendencijama okupiranja drugih prostora – ponajviše otvorenih prostora punka, hip-hopa i elektronike koja se poziva na groove noćnih klubova.

 Radio Rojc

0

Podjeli ovo:

Srodno

[Istarsko Narodno Kazalište](#)

24.03.2016.

U "Kultura"

[PRAZAN PROSTOR \(1\) Između glazbe i ideologije](#)

03.11.2022.

U "Društvo"

[PRAZAN PROSTOR \(3\) Univerzalan zvuk budućnosti](#)

17.11.2022.

U "Društvo"

« [Kompostiranje je temelj održivog razvoja](#)

[PRAZAN PROSTOR \(3\) Univerzalan zvuk budućnosti](#) »

[RSS 2.0](#) | [trackback](#)

© 2022 [Radio Rojc](#), sva prava pridržana. Impressum se nalazi [ovdje](#), a pravila privatnosti [ovdje](#).